

Ministerstvo zahraničních věcí
České republiky

Odbor rozvojové spolupráce a humanitární pomoci
Loretánské nám. 5, 118 00 Praha 1
tel.: +420 224 18 2366, e-mail: ors@sekretariat.cz
www.mzv.cz/pomoc

Operační strategie humanitární pomoci MZV ČR na rok 2022

CZECH REPUBLIC
HUMANITARIAN AID

Operační strategie humanitární pomoci MZV ČR na rok 2022

Účelem operační strategie je vymezit hlavní cíle, tematické priority a geografické zaměření humanitární pomoci poskytované MZV ČR v roce 2022 na pozadí globálních humanitárních potřeb a přijatých mezinárodních závazků a stanovit kritéria pro maximálně účelné a efektivní rozhodování o podpoře z rozpočtu na humanitární pomoc v gesci MZV ČR.

Operační strategie bude také využívána při prezentaci a obhajobě humanitárního působení vůči českým a mezinárodním humanitárním aktérům i veřejnosti, v roce 2022 zejména v kontextu přípravy a realizace předsednictví ČR v Radě EU.

Úvod

Posláním humanitární pomoci (HP) je záchrana lidských životů a snižování utrpení lidí postižených přírodní či průmyslovou katastrofou, konfliktem, nuceným vysídlením, dopady klimatických změn, závažnou epidemií nebo i komplexním souběhem různých krizových aspektů, které vedou k dlouhodobé zranitelnosti. Poskytování humanitární pomoci do zahraničí je založeno na solidaritě mezi lidmi i národy a na mezinárodně stanovených zásadách a koordinačních mechanismech.

Česká republika jako vyspělá země a člen Evropské unie, OECD a OSN reflektuje své mezinárodní závazky v humanitární oblasti. Proto také vláda ČR každoročně vyčleňuje prostředky na humanitární pomoc poskytovanou do zahraničí a Ministerstvo zahraničních věcí prezentuje své humanitární závazky a priority v roční Operační strategii.

1. Globální humanitární situace, potřeby a výzvy

V roce 2021 pokračovaly po celém světě zdravotnické, sociální i ekonomické **dopady pandemie COVID-19**, které nadále vyvolávaly nadstandardní poptávku po materiální, expertní i finanční humanitární pomoci nejen z křehkých a rozvojových zemí. V centru pozornosti postižených zemí i donorů byla zejména problematika sdílení vakcín, včetně jejich dostupnosti pro nuceně vysídlené. Dalším humanitárně zásadním aspektem byly dopady pandemických restrikcí na potravinové zabezpečení a výživu a na psychosociální zdraví dětí, dlouhodobě odříznutých od možnosti vzdělávání.

Zároveň se v rámci EU i globálně průběžně zvyšovalo povědomí o **závažnosti dopadů klimatických změn** ve formě katastrof (záplavy, hurikány, požáry z dlouhotrvajícího sucha a extrémních teplot), nestability, nuceného vysídlení, nedostatku vody a dalších základních životních potřeb. V souvislosti s tím rostla též pozornost věnovaná environmentální stopě samotné humanitární pomoci, kterou se začaly soustavně zabývat jednotlivé agencie OSN, EU i různé nevládní humanitární iniciativy.

Humanitární potřeby se výrazně navýšily také vlivem nových či obnovených **konfliktů a nestability** v Afghánistánu, Barmě/Myanmaru, Etiopii, na Haiti, v Jemenu a Sahelu. Ve všech uvedených zemích a regionech je zároveň značně **ztížený humanitární přístup**, zejména vzhledem k **nerespektování Mezinárodního humanitárního práva** místními aktéry. V tomto kontextu roste mezinárodní poptávka po účinnější prevenci konfliktů a efektivnější stabilizaci a ochraně civilního obyvatelstva.

Souběh nestability, pandemie a katastrof vedl v Burkině Faso, Etiopii, Jemenu, Jižním Súdánu, na Madagaskaru a v Nigérii k ohrožení celkem 41 mil. lidí **hladomorem**, který se zčásti podařilo odvrátit podzimní mobilizací pomoci ze strany Mezinárodní akční skupiny ke konfliktu a hladu.

Úřad OSN pro koordinaci humanitárních záležitostí (UNOCHA) ve svém celkovém **globálním humanitárním výhledu k 30. září 2021** konstatuje, že závažnými humanitárními krizemi je postiženo **59 zemí a celkem 251 mil. lidí**. Potřeby pomoci na rok 2021 byly

vyčísleny na 37 mld. USD v rámci 44 humanitárních výzev. Donoři na tyto výzvy do konce září 2021 poskytli 20,3 mld. USD, čímž přispěli k pokrytí 32 % identifikovaných potřeb – dalších 7 mld. bylo realizováno bilaterálně. Výrazná byla mobilizace prostředků na pomoc Afghánistánu (zářijová donorská konference), ale také Iráku, Jemenu, Súdánu a Sýrii. Mezi nejvíce donory opomíjené naopak dlouhodobě patří venezuelská regionální krize, Haiti, Pákistán a krize ve střední a západní Africe.

Vláda ČR **původně** na **humanitární pomoc v roce 2021** vyčlenila **220 mil. Kč**; ekonomické dopady pandemie vedly následně ke **zkrácení** tohoto rozpočtu **o 100 mil. Kč**. Přesto se podařilo naplnit většinu ze stanovených humanitárních priorit a substantivně reagovat na katastrofy, konflikty a nucené vysídlení i potřeby vyvolané pandemií COVID-19 – **přehled realizované pomoci** je obsažen v příloze č. 1: Implementace Operační strategie humanitární pomoci 2021 k 31. 10. 2021.

Pomoc od bilaterálních donorů doplňuje **Ústřední fond pro humanitární odezvu (CERF)**. Od ledna do konce září 2021 rozdělil celkem 548 mil. USD na okamžitou pomoc v první fázi ad hoc krizí (např. po zemětřesení na Haiti, záplavách v Kolumbii nebo výskytu cholery v Nigérii) a na donory opomíjené naléhavé potřeby (souběh záplav, cholery a vysídlení v Nigeru, sucho v Keni, komplexní krize v Mosambiku).

Sdílené fondy na podporu konkrétních zemí (CBPF), které poskytují financování humanitárním aktérům v cílových zemích pomoci, včetně místních, disponovaly k 30. září s prostředky ve výši 738 mil. USD pro jedenáct cílových zemí.

Celkově humanitární potřeby v posledních deseti letech setrvale rostou, z toho za poslední dva roky výrazně z důvodu pandemie; ze stejného důvodu však dříve rovněž mírně rostoucí humanitární prostředky v posledních dvou letech stagnují a propast mezi potřebami a možnostmi pomoci se tak dále zvyšuje.

2. Mezinárodní zásady a systémy poskytování humanitární pomoci

Poskytování humanitární pomoci se globálně řídí základními humanitárními principy **lidskosti** (cílem je záchrana lidských životů), **nestrannosti** (pomoc se poskytuje výhradně na základě potřebnosti), **neutrality** (humanitární pomoc nestrání žádnému aktérovi konfliktů) a **nezávislosti** (pomoc se neřídí politickými ani jinými zájmy dárce ani příjemce).

Globální humanitární systém a vůdčí role OSN v něm jsou zakotveny v rezoluci Valného shromáždění OSN č. 46/182. Koordinaci humanitárních aktivit a obhajobu humanitárních zásad, dostupnosti humanitární pomoci, jejího financování a ochrany humanitárních pracovníků zastává **UNOCHA**, pod nímž působí tematický (clusterový) koordinační systém s příslušnou expertízou. OSN zajišťuje komplexní vyhodnocování globálních humanitárních potřeb, vyhláší humanitární výzvy na jejich financování a ustavuje a řídí struktury (sdílené fondy a tematické clustery na úrovni cílových zemí) pro koordinovanou implementaci pomoci. Významný podíl na realizaci humanitární pomoci mají specializované agencie a programy OSN, z nichž hlavními partnery pro ČR jsou:

- **UNHCR** – Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky, garant a vůdčí implementátor Globálního kompaktu pro uprchlíky;
- **UNICEF** – Dětský fond OSN, zaměřen na děti a ženy, vodu a sanitaci a výrazně novátorský v součinnosti se soukromým sektorem i v propojování humanitárních a rozvojových aktivit;
- **WFP** – Světový potravinový program, vedle potravinové pomoci zajišťuje logistiku HP OSN, má též významnou roli ve vyhledávání, rozvíjení a implementaci obsahových a procesních inovací, i díky Akceleratoru inovací v Mnichově.

- **UNDRR** - Organizace OSN pro snižování rizika katastrof (DRR) a odolnost zajišťuje implementaci Globálního rámce ze Sendai pro DRR a odolnost na období 2015 - 2030¹;
- **UNDP** – Rozvojový program OSN v posledních letech rozšířil své působení též na pomezí humanitární pomoci a stabilizace ve formě programů na podporu zdrojů obživy a celkové odolnosti místního obyvatelstva v krizových oblastech. V rámci trojitého nexu se zároveň věnuje též agendě DRR.

Mimo systém OSN, ale v součinnosti s ním působí:

- **IOM** – Mezinárodní organizace pro migraci, jejíž přidanou hodnotou jsou široké vlastní implementační kapacity a kombinování humanitárních aktivit v místě s podporou repatriace, stabilizace navrátilců a legální migrace.

Významným humanitárním aktérem s celosvětovou působností je také:

- **ICRC a IFRC:** Mezinárodní výbor Červeného kříže (ICRC) je významným aktérem v oblasti Mezinárodního humanitárního práva (IHL) a jeho praktické aplikace při poskytování humanitární pomoci v situacích konfliktu a nuceného vysídlení. Mezinárodní federace Červeného kříže a Červeného půlměsíce (IFRC) podporuje národní asociace při reakci na katastrofy a v globálním měřítku přispívá k rozvinutí prevence, připravenosti a anticipační pomoci, zejména v rámci pohotovostního fondu DREF.

Významným humanitárním aktérem a partnerem ČR je **Evropská unie**, která je jednak substantivním finančním přispěvatelem, zároveň disponuje nástroji pro vyhodnocování míry zranitelnosti a humanitárních potřeb i kapacitami pro koordinaci poptávky a nabídek pomoci i její realizaci v místě.

Východiskem pro společnou implementaci humanitární pomoci v rámci sdílené pravomoci EU s členskými státy je **Evropský konsensus o humanitární pomoci** z roku 2007, který byl na jaře 2021 aktualizován **Sdělením Evropské komise k humanitární činnosti EU: nové výzvy, stejné zásady**. Toto sdělení a na ně navazující Závěry Rady EU pojmenovaly hlavní témata současné humanitární pomoci a na ně navazující cíle a opatření v rámci EU, jejichž naplňování bude aktuální i pro CZ PRES:

- 1) **Podporovat flexibilní a efektivní poskytování a financování HP** (rozšířit víceleté financování, zlepšit návaznost se ZRS, zapojovat příjemce a budovat místní kapacity, uplatňovat procesní i technologické inovace a digitalizaci pomoci).
- 2) **Zajistit rychlou reakci a cílenou pomoc všem potřebným** (vybudovat EU humanitární kapacity v součinnosti s civilní ochranou ČS i EK).
- 3) **Zohledňovat klima a životní prostředí v reakci i v samotném designu pomoci a posilovat klimatickou odolnost příjemců** (připravit vodítka pro šetrnou pomoc, mapovat podíl HP reagující na klima, systematicky pracovat s vyhodnocováním a řízením rizik, uplatňovat trojitý nexus v klimatické oblasti).
- 4) **Podpořit snižování humanitárních potřeb včasnou odezvou a prevencí katastrof i konfliktů** (důsledně propojovat humanitární, rozvojové a mírové úsilí ve všech fázích pomoci, správně využívat civilně-vojenskou součinnost, podporovat komplexní systémy sociální ochrany a vzdělávání).
- 5) **Výrazně navýšit finanční zdroje na HP** (zvýšit úsilí ČS EU, rozšířit okruh dalších zemí přispívajících na HP, mobilizovat soukromý sektor).

¹ Globální rámec byl přijat na 3. světové konferenci ke snižování rizika katastrof v japonském Sendai v březnu 2015, navazující indikátory v listopadu 2016; ČR se na formulaci globálního rámce i indikátorů aktivně podílela.

- 6) **Zdůrazňovat Mezinárodní humanitární právo** (monitorovat porušování IHL, vést průběžný diplomatický dialog o dodržování IHL, zřídit mechanismus pro správu humanitárních výjimek ze sankčních režimů).
- 7) **Posilovat roli EU v humanitární politice** (podporovat průběžný humanitární dialog, za tím účelem mj. uspořádat Evropské humanitární fórum – poprvé plánováno na leden 2022 v Paříži; postupovat v duchu Team Europe, nabídnout ČS EU možnost sdílení prostředků na společné cíle formou účelově vázaných příjmů).

MZV ČR bude v kontextu uvedených priorit EU v rámci svého předsednictví v pracovní skupině Rady EU **pro humanitární a potravinovou pomoc (COHAFA)**:

- ✓ věnovat hlavní pozornost oblasti **DRR, prevence a připravenosti**, a to v kontextu klimatických změn i komplexní zranitelnosti; v kontextu Evropského roku mládeže budou rovněž zdůrazněny možnosti praktického zapojení a osvěty mládeže;
- ✓ vedle důrazu na DRR, připravenost a odolnost a v kontextu úsilí o „snížování potřeb“ podporovat sdílení dobré praxe z **propojování humanitárních, rozvojových a mírových/stabilizačních aktivit** (trojitý nexus), včetně součinnosti s mezinárodní sítí pro konflikt a zranitelnost (INCAF) při OECD/DAC, která se touto oblastí průběžně zabývá;
- ✓ rozvíjet **společné kapacity a odezvu s civilní ochranou** (skupina PROCIV), **snížování ekologické náročnosti** humanitární odezvy, zapojování místních kapacit (**lokalizace**) a využívání inovací a digitalizace;
- ✓ ve vztahu k IHL bude nadále podporovat spolupráci se skupinami COJUR a RELEX, s cílem praktického **zajištění humanitárního přístupu** k civilnímu obyvatelstvu v krizích všeho druhu.

3. Humanitární pomoc MZV ČR v roce 2022

3.1 Zakotvení humanitární pomoci ČR

Humanitární pomoc ČR se řídí **zákonem o zahraniční rozvojové spolupráci a humanitární pomoci poskytované do zahraničí** z roku 2010.² HP je v něm definována jako souhrn činností hrazených ze státního rozpočtu, jejichž cílem je zamezit ztrátám na životech a újmě na zdraví, zmírnit utrpení a obnovit základní životní podmínky lidí zasažených mimořádnou událostí (zejména přírodní katastrofou nebo ozbrojeným konfliktem), jakož i zmírňovat dlouhodobě trvající následky mimořádných událostí a předcházet jejich vzniku a negativním následkům.

Jak vyplývá z uvedené definice, humanitární pomoci ČR se rozumí jak **okamžitá reakce na ad hoc katastrofu přírodní či lidmi způsobenou (včetně konfliktů)**, tak **následná pomoc při obnově** základních životních podmínek. Součástí humanitární pomoci ČR je rovněž **prevence a snižování rizika katastrof (DRR)** a zvyšování odolnosti vůči nim, a také **pomoc při vleklých (komplexních) humanitárních krizích**.

V tomto zákoně jsou stanoveny též hlavní **gesce v oblasti HP**, kdy MV ČR odpovídá za poskytování humanitární pomoci (s využitím kapacit a mechanismů civilní ochrany) v zemích EU a Evropského hospodářského prostoru, zatímco MZV ČR v ostatních zemích světa.

Zákon rovněž stanovuje **hlavní formy** humanitární pomoci ČR, které se nijak neliší od mezinárodních standardů a zahrnují materiální, expertní a finanční pomoc.

² Zákon č. 151/2010 Sb. o zahraniční rozvojové spolupráci a humanitární pomoci poskytované do zahraničí a o změně souvisejících zákonů, účinný od 1. 7. 2010.

Ve **Strategii zahraniční rozvojové spolupráce ČR 2018 – 2030³** je ve vztahu k humanitární pomoci zvýšený důraz kladen na vzájemnou **návaznost a synergie humanitárních a rozvojových aktivit** v bilaterální i multilaterální rovině, která může přispívat k celkovému **posilování odolnosti** zemí a regionů zranitelných z hlediska klimatických jevů i bezpečnostních rizik. Zvláštní pozornost v této oblasti je věnována prioritním zemím dvoustranné rozvojové spolupráce⁴ a dalším křehkým zemím, které představují prioritu zahraniční politiky ČR⁵. Dále jsou ve Strategii ZRS zakotveny také průřezové priority – dobrá správa věcí veřejných, respektování lidských práv a genderové rovnosti, šetrnost k životnímu prostředí a klimatu – které se vztahují na ZRS i HP. Jejich uplatňování bude v r. 2022 usnadněno novými vodítky, která se na podzim 2021 finalizují.

ČR se samozřejmě při poskytování humanitární pomoci hlásí k zásadám **Dobrého humanitárního dárcovství (GHD)**⁶ i k závazkům na kvalitní poskytování pomoci, které jsou shrnuty v iniciativě vyspělých donorů **Grand Bargain**⁷.

3.2 Cíle a priority humanitární pomoci MZV ČR

Hlavním cílem humanitární pomoci ČR, který se neliší od globálního zasazení, je přispívat k záchraně lidských životů, omezení utrpení lidí, ke snižování jejich zranitelnosti a jejich rychlé stabilizaci a posilování odolnosti obyvatelstva, zemí a regionů ve vztahu ke katastrofám i konfliktům.

Díložními cíli jsou: včasná a účelná odezva z hlediska potřeby a přidané hodnoty ČR; koherence s bilaterálními rozvojovými aktivitami (včetně úsilí o integrovaná řešení s koherentními cíli, tematickými prioritami, aktéry a finančními nástroji); budování místních kapacit a odolnosti, se zvláštním zřetelem k obzvlášť zranitelným skupinám obyvatelstva a k marginalizovaným regionům cílové země; průběžná spolupráce s dalšími donory, zejména s EU a s výše uvedenými prioritními partnery v rámci OSN; příspěvek mezinárodnímu úsilí o respektování IHL a zásad poskytování HP, zejména v zájmu zajištění dostupnosti pomoci pro potřebné a ochrany zranitelného obyvatelstva i humanitárních pracovníků před násilím.

Mezi hlavní **tematické priority** HP ČR patří snižování rizika katastrof, připravenost a odolnost, na kterou se ČR zaměřuje v rámci obnovy po katastrofách (stavební a technologická opatření) i v samostatných preventivních opatřeních ve formě budování veřejných systémů a kapacit i osvěty veřejnosti. Téma DRR zdůrazňuje také v kontextu odezvy na klimatické změny a v implementaci trojitého nexu. Další tematické priority navazují na prioritní okruhy stanovené i v bilaterální rozvojové spolupráci, a to zaměření na přístup k vodě a sanitaci, ke zdravotní a nutriční péči a ke zdrojům obživy zejména v oblasti zemědělství, včetně adaptace na dopady klimatické změny (zejména sucho).

Vzhledem k omezeným finančním objemům i rozšířené spolupráci s českým i místním neziskovým sektorem se ČR zároveň ve všech tematických prioritách zpravidla zaměřuje na výrazně marginalizované geografické oblasti a v jejich rámci na obzvlášť zranitelné obyvatelstvo – s důrazem na osiřelé děti, osamělé živitele s dětmi, seniory a handicapované

³ Schválena usnesením vlády č. 591 z 21. 8. 2017, viz www.mzv.cz/rozvoj.

⁴ V období 2018 – 2023 Bosna a Hercegovina, Etiopie, Gruzie, Kambodža, Moldavsko a Zambie.

⁵ Mj. tzv. specifické země ZRS ČR – Afghánistán, PAÚ, Ukrajina a země se specifickými potřebami stabilizace, na něž vláda vyčlenila zvláštní prostředky, jako jsou Irák, Sýrie a Sahel, resp. Afrika a region Blízkého východu.

⁶ Deklarace „Principles and Good Practice of Humanitarian Donorship“ byla přijata skupinou dárcovských zemí a EK 17. 6. 2003; další dárci se přidávali individuálně (ČR v r. 2006); EU přijala deklaraci kolektivně v rámci Evropského konsensu o humanitární pomoci v roce 2007.

⁷ Dokument „Grand Bargain“ z r. 2016, který byl inovován v r. 2021, představuje souhrn námětů na zefektivnění globálního humanitárního systému zejména v působnosti jednotlivých dárcovských států i humanitárních organizací s důrazem na oblast financování humanitární pomoci (nevázanost, předvídatelnost, zaměření na místní potřeby, víceleté financování, inovativní formy, snižování administrativní zátěže).

osoby. V této oblasti bude také přednostně podporovat inovativní programy založené na širším zapojení příjemců do vlastního designu, realizace a vyhodnocení dopadů pomoci.

Mezi **geografické priority** v kontextu koordinace donorů i celkových zahraničněpolitických priorit budou i nadále patřit **prioritní země bilaterální ZRS ČR**, v nichž bude MZV v součinnosti s ČRA dbát na řádnou návaznost humanitárních a rozvojových aktivit, jakož i na podporu místních kapacit a budování integrovaných řešení. Cílem je posilování připravenosti, managementu rizik a odolnosti, a to ve vztahu k ad hoc katastrofám i dlouhodobým dopadům klimatických změn. **Etiopie, Kambodža a Zambie** budou opět zařazeny do dotační výzvy na **DRR a odolnost, Etiopie se Zambii** do dotační výzvy na **komplexní a stabilizační pomoc**.

Mezi další cílové země HP ČR s potřebou stabilizace budou nadále patřit **Irák, Sýrie a uprchlíci** z těchto zemí v sousedství (v návaznosti na příslušný asistenční program) a země subsaharské Afriky, zejména **Mali** a region **Sahel**. V souvislosti s konfliktem a nuceným vysídlením bude pokračovat také humanitární asistence **Afghánistánu, Barmě/Myanmaru a Ukrajině**.

3.3 Formy a nástroje humanitární pomoci

MZV ČR, podobně jako jiní dárci, využívá tři základní formy poskytování humanitární pomoci:

- 1) **finanční** (peněžní dary mezinárodním organizacím, granty místním nevládním organizacím a dalším institucím v cílových zemích, vázané peněžní dary vybraným zdravotnickým a sociálním zařízením, dotace českým humanitárním neziskovým organizacím, souhlasy s čerpáním pro ZÚ ČR v cílové zemi; včetně inovativních forem přímého financování humanitárních potřeb příjemců formou cash for work, mikrograntů či voucherů v rámci podpořených projektů NNO i MeO) – ve všech fázích HP;
- 2) **materiální** (v součinnosti s generálním ředitelstvím Hasičského záchranného sboru - GR HZS, se Správou státních hmotných rezerv – SSHR, případně s firmami a oborovými asociacemi zejména ve zdravotnické oblasti v rámci humanitární výjimky ze zákona č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek, evt. materiální komponent projektů neziskových organizací a materiální pomoc zakoupená v místě ze strany ZÚ ČR v zahraničí) – zpravidla v rámci okamžité pomoci, stabilizace a obnovy;
- 3) **expertní** (rovněž v součinnosti s GR HZS, MŽP a dalšími relevantními resorty a institucemi i se zahraničními a místními partnery) – zejména v rámci okamžité pomoci (záchranaři, zdravotníci, logistická podpora), a posilování odolnosti/prevenci katastrof (zejména odborníci na organizování záchranného systému, včetně příslušné legislativy).

Pro volbu konkrétní formy a příslušného nástroje realizace HP je hlavní hledisko účelnosti, hospodárnosti a efektivity při naplnění zjištěných potřeb. Zároveň je třeba přihlížet i k rozpočtovým pravidlům, zejména pokud jde o zapojení ZÚ ČR a českých subjektů (hranice účetního a kalendářního roku, dotační pravidla).

V rámci expertní a materiální pomoci vysílané z ČR se MZV i GR HZS MV ČR orientují zejména na Mechanismus civilní ochrany EU, jehož prostřednictvím dochází transparentně k propojení potřeb cílové země s nabídkami pomoci, přičemž Evropská komise zároveň poskytuje grant na zajištění přepravy a v případě velké katastrofy s masivní odezvou též vysílá podpůrný koordinační tým. ČR si také nadále udržuje certifikaci OSN pro velký vyprošťovací tým (Heavy USAR Team), který může být nasazen vcelku nebo po částech zejména v případě zemětřesení.

3.4 Kritéria rozhodování o poskytnutí humanitární pomoci

Vzhledem k tomu, že globální humanitární potřeby i adresné poptávky vysoce přesahují možnosti humanitárního rozpočtu MZV ČR i kapacit pro realizaci HP ČR, ale také vzhledem k mezinárodním závazkům a apelům ohledně předvídatelné, substantivní a dle možnosti víceleté pomoci, je třeba humanitární odezvu ČR aktivně prioritizovat. Základní kritéria, kterými budou poměřovány náměty pomoci bilaterální i multilaterální, jsou stanovena v návaznosti na strategický rámec i hlavní cíle humanitární pomoci ČR, při zachování souladu s mezinárodními humanitárními principy:

- ✓ **potřebnost:** rozsah a dopady krize, kapacity a zájem postižené země, soulad s jejími prioritami, resp. s mezinárodními plány pomoci;
- ✓ **schopnost účelné realizace a přínos ČR:** tematické zaměření odpovídající prioritám a schopnostem ČR, osvědčení implementační partneři (přítomnost v místě odezvy, předchozí zkušenosti), koordinace s ostatními donory, kvalita a účelnost pomoci;
- ✓ **možnost integrovaného řešení:** návaznost na předchozí bilaterální HP, stávající bilaterální či multilaterální programy HP, ZRS, TRANS, včetně programů MV, možnost komplexních partnerství, realizace humanitárně-rozvojového a stabilizačního nexu;
- ✓ **průřezově:** dobrá správa (respektování zásad HP a IHL, podpora místních kapacit); respektování lidských práv a genderové rovnosti (včetně zaměření na obzvláště zranitelné skupiny a jejich integraci, sociální ochranu a posílení jejich soběstačnosti a svépomoci – zejména v návaznosti na Akční plán k implementaci agendy Ženy, mír a bezpečnost, Akční výzvu k vymýcení genderového násilí v humanitárních krizích a na Chartu k začleňování osob s postižením do humanitární odezvy); šetrnost k životnímu prostředí (včetně dopadů klimatických změn a podpory snižování rizika katastrof, připravenosti a odolnosti v návaznosti na Globální akční rámec ze Sendai).

3.5 Rozpočet na humanitární pomoc v roce 2022

Na humanitární pomoc ČR poskytovanou do zahraničí byla pro rok 2022 vládou schválena částka **200 mil. Kč**⁸. Kromě toho lze očekávat, že do humanitárního rozpočtu bude zahrnuta část prostředků pro Irák a Sýrii z připravovaného asistenčního programu BVA i z Programu Afrika – zejména na dotační projekty. Výhledově budou k rozpočtu na rok 2022 připojeny též účelově vázané nároky z nespotřebovaných výdajů z roku 2020; půjde zejména o prostředky určené na realizaci programu MEDEVAC, které v důsledku pandemie COVID-19 nemohly být vyčerpány v roce 2021 a budou na stejný účel využity v r. 2022.

Z hlediska načasování spolupráce budou v **I. čtvrtletí 2022** realizována **dotační výběrová řízení** na projekty komplexní a stabilizační pomoci a na snižování rizika katastrof (DRR). Cílové země dotačních programů byly konzultovány též s humanitární pracovní skupinou Fóra pro rozvojovou spolupráci (FoRS).

Výzva	Země	Prostředky (mil. Kč celkem / 1 dotace)
Komplexní a stabilizační pomoc	Afghánistán, Barma/Myanmar, Etiopie, Irák, Mali, Sýrie, Ukrajina, Zambie + uprchlíci v regionech	80/5 (evt. část/navíc z Programu Afrika a Programu BVA)
DRR a odolnost	Etiopie, Kambodža, Zambie	10 / 2,5

V I. – II. čtvrtletí budou dále realizovány aktivity **navazující na pomoc z roku 2021** (přísliby z donorské konference – Afghánistán, evt. Jemen; prodloužené projekty – Etiopie,

⁸ Usnesení vlády ČR ze dne 14. června 2021 č. 535 o dvoustranné zahraniční rozvojové spolupráci v roce 2022 a ke střednědobému výhledu jejího financování do roku 2024.

Kolumbie; aktivity podpořené v závěru roku 2021 s přesahem do 2022 – DRR v BaH a Gruzii) a průběžně vyhodnocovány **ad hoc žádosti o naléhavou pomoc**.

Podle výsledků dotačních řízení budou ve **II. čtvrtletí** zahájeny humanitární aktivity vyznačené jako priority v příloze č. 2. Zároveň bude s ohledem na CZ PRES zvážen finanční příspěvek na společné aktivity s DG ECHO, zejména v kontextu **iniciativ Team Europe** a případně formou účelově vázaných příjmů, a to se zaměřením na humanitární inovace v oblasti DRR, s možností zúročení během českého předsednictví v PS COHAFA.

V červnu bude v návaznosti na operační strategii provedeno **střednědobé vyhodnocení** čerpání humanitárního rozpočtu i globálních humanitárních potřeb.

Dle jeho výsledků a v závislosti na stavu disponibilních prostředků budou ve **III. – IV. čtvrtletí** přednostně podpořeny aktivity humanitárních fondů a agencí OSN (**CERF, OCHA, UNHCR, UNICEF, WFP, evt. UNDRR**), dále **ICRC, IFRC a IOM**, s důrazem na podfinancované a opomíjené programy a na tematické priority v oblasti potravinové pomoci a výživy (evt. v kombinaci výživy a vzdělávání zranitelných dětí) i v oblasti DRR a odolnosti. Důraz bude kladen na **koherenci s humanitární pomocí EU** a vzhledem k očekávanému vytížení CZ PRES též na přiměřenou administrativní náročnost.

Během celého roku bude k dispozici dostatečná **finanční rezerva** pro reagování na ad hoc humanitární krize.

Časový a finanční výhled realizace HP v roce 2022

Termín	Částka (Kč)	Způsob využití	Příjemce
I. – IV. čtvrtletí	40.000.000	Ad hoc humanitární krize (průběžně dle potřeb)	OSN, IOM, ICRC/IFRC, NNO, GŘ HZS, místní partneři
I. čtvrtletí	80.000.000 (vč. Afrika/BVA) 10.000.000	Dotační řízení: Komplexní a stabilizační pomoc DRR a odolnost	NGOs registrované v ČR s místními partnery
I. - II. čtvrtletí	10.000.000 10.000.000 5.000.000 3.000.000 5.000.000	Závazky z roku 2021, pokračující náměty: Afgánistán Jemen Etiopie Kolumbie BaH a Gruzie DRR	UNHCR/UNICEF ICRC/WFP NNO/WFP ZÚ Bogota/NNO UNDP
III. – IV. čtvrtletí*	37.000.000	Další náměty ZÚ, mezinárodní spolupráce	ICRC, IOM, UNHCR, UNICEF, UNRWA, WFP, CERF, UNDRR, místní NNO
Celkem	200.000.000 HP		
Další prostředky	Program Afrika Program BVA	Dotační řízení	NGOs registrované v ČR s místními partnery

*) na základě střednědobého vyhodnocení humanitárních potřeb v červnu 2022 a disponibilních zdrojů

3.6 Kontrola (monitoring, evaluace)

MZV ČR bude využívat všechny dostupné možnosti kontroly podpořených humanitárních aktivit s cílem získat poznatky o účelnosti využitých nástrojů, o výsledcích, zamýšlených i nezamýšlených dopadech a navazujících potřebách, včetně možnosti integrovaných řešení na přechodu mezi humanitární a rozvojovou spoluprací; a zároveň v zájmu transparentnosti a zodpovědnosti vůči příjemcům pomoci i českým daňovými poplatníkům a české vládě.

Bilaterální monitoring bude realizován v součinnosti se zastupitelskými úřady ČR v zahraničí, v prioritních zemích dvoustranné ZRS ČR též v součinnosti s Českou rozvojovou

agenturou s cílem dosažení koherence mezi humanitárními a rozvojovými aktivitami. V cílových zemích programů mezinárodních partnerů budou využity jejich interní kapacity a případné donorské mise.

Komplexní a případně též výrazně inovativní humanitární aktivity budou zařazovány do Plánu evaluací. V roce 2022 proběhne vypořádání doporučení vzešlých z evaluace dotačního programu na podporu DRR a odolnosti (promítnutí do nové dotační výzvy i do dalších aktivit v oblasti DRR).

Při realizaci kontroly formou monitoringu i evaluací bude MZV ČR zároveň usilovat o přímou odezvu příjemců pomoci a o zapojení a případné další budování místních evaluačních kapacit v cílové zemi.

3.7 Koordinace a partnerství

MZV ČR bude i nadále při realizaci humanitární pomoci dbát na **součinnost** se zákonným spolugestorem humanitární pomoci poskytované do zahraničí (**MV – GŘ HZS**) a na vzájemnou informovanost, synergie a koherenci s dalšími humanitárně zaměřenými programy v gesci MV (**Stálý zdravotně humanitární program MEDEVAC a migrační program Pomoc na místě MV**), včetně evt. společného vyhodnocování potřeb i realizací, zejména v návaznosti na iniciativy Team Europe. V případě potřeby zajištění dodávky materiální pomoci z ČR bude rovněž pokračovat spolupráce se **Správou státních hmotných rezerv** (komodity) a evt. s **Ministerstvem obrany** (přeprava).

ČR bude i nadále soustavně spolupracovat s **českými, místními i mezinárodními neziskovými humanitárními organizacemi**, jejichž přidanou hodnotou je zpravidla kvalitní zapojení místních příjemců do identifikace potřeb i realizace pomoci a využívání efektivních a inovativních forem pomoci. Zejména s českými humanitárními NNO se MZV ČR vedle dotačních projektů zaměří i na spolupráci v rovině strategické a osvětové, a to jak ve vztahu k integrovaným řešením a rámcovým partnerstvím, tak v oblasti dopadů sankcí a prevence zneužití neziskových organizací a veřejných sbírek na podporu terorismu a praní peněz.

Zejména v zemích s obtížným humanitárním přístupem, kde má zásadní význam dodržování zásad mezinárodního humanitárního práva, bude ČR nadále spolupracovat rovněž s **ICRC a národními asociacemi Červeného kříže a Červeného půlměsíce**. ČR bude jako v předchozích letech usilovat též o pokračování transparentní a předvídatelné spolupráce s hlavními mezinárodními humanitárními organizacemi a programy, zejména s **UNDRR, UNHCR, UNICEF a WFP**.

V kontextu posíleného angažování ČR v Africe a zejména v rámci zapojení do iniciativ Team Europe bude ČR pokračovat v mapování, koordinaci a případné společné realizaci humanitárních a humanitárně-rozvojových aktivit také s vybranými členskými zeměmi EU, zejména s **Dánskem, Lucemburskem, Německem a Španělskem**.

V perspektivě předsednictví v Radě EU bude ČR rovněž pokračovat v započaté spolupráci s **Francií a Švédskem** na formulaci a naplňování společného programu v pracovní skupině COHAFA. Využita bude také expertíza OECD/DAC, resp. INCAF ve vztahu k operacionalizaci Doporučení OECD/DAC k trojitému nexu, a expertíza národní PS k prioritě DRR.

3.8 Komunikace

Humanitární události globálního významu (Světový humanitární den, mezinárodní dny uprchlíků, DRR; donorské konference) i relevantní bilaterální akce (návštěvy, semináře, prezentace priorit předsednictví a výstupů z jednotlivých jednání v jeho rámci) budou zakotveny v Plánu komunikace ORS a cíleně prezentovány na webu (www.mzv.cz/pomoc) i sociálních sítích MZV.

MZV ČR se dle svých kapacit bude nadále podílet na komunikaci iniciativ Team Europe, včetně jejich humanitární dimenze, a to ve vztahu k cílovým zemím, české veřejnosti i relevantním mezinárodním partnerům.

Operační strategie, její střednědobé vyhodnocení i všechna dílčí rozhodnutí o poskytnutí humanitární pomoci budou publikovány v ČR i v příslušných výkaznictvích EU a OSN.

V součinnosti s realizátory i se ZÚ ČR v cílových zemích humanitárních aktivit budou získávána a veřejně prezentována relevantní data, obrazová dokumentace a příběhy podpořených lidí. MZV bude rovněž aktivně pracovat s odezvou české veřejnosti na jednotlivé humanitární krize a aktivity.

MZV ČR bude aktivně využívat příležitosti k prezentaci humanitárních cílů a potřeb i humanitárních aktivit v Radě pro ZRS, v Parlamentu ČR i v kontextu formálního a neformálního globálního vzdělávání v ČR a EU.

Přílohy:

- 1. Implementace Operační strategie humanitární pomoci 2021 k 31. 10. 2021;**
- 2. Přehled námětů ZÚ, SM, terit.útvárů a FoRS na humanitární pomoc 2022**